

Sygn. akt III AUa 918/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lutego 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Krystyna Smaga
Sędziowie:	SA Barbara Hejwowska SA Elżbieta Gawda (spr.)
Protokolant: protokolant sądowy Joanna Malena	

po rozpoznaniu w dniu 9 lutego 2017 r. w Lublinie

sprawy B. I.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o prawo do emerytury rolniczej

na skutek apelacji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 22 czerwca 2016 r. sygn. akt IV U 65/16

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

Barbara Hejwowska Krystyna Smaga Elżbieta Gawda

III AUa 918/16

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 22 czerwca 2016 r. Sąd Okręgowy w Siedlcach zmienił decyzję Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i ustalił wnioskodawczyni B. I. prawo do emerytury rolniczej od dnia 1 października 2015 r.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i rozważaniach prawnych:

Ubezpieczona B. I. w dniu(...) ukończyła 55 lat.

W dniu 23 października 2015 r. złożyła wniosek o emeryturę rolniczą. We wniosku wskazała, że zaliczeniu do emerytury powinny podlegać m.in. okresy pracy w gospodarstwie rolnym rodziców. Po rozpoznaniu powyższego wniosku decyzją z dnia 11 grudnia 2015 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonej prawa do emerytury podnosząc, że wykazała 27 lat 9 miesięcy i 23 dni okresów podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu zamiast wymaganych przez ustawę co najmniej 30 lat. Zaliczony okres obejmuje: okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 26.09.1976 r. do dnia 31.01.1979 r. oraz okres podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu z tytułu pracy we własnym gospodarstwie rolnym od 20.06.1981 r. do dnia 31.03.1993 r., od 01.04.1995 r. do dnia 31.12.2002 r. oraz od dnia 01.11.2009 r. do dnia 07.10.2015 r.

W okresie od 01.02.1979 r. do 30.09.1981 r. ubezpieczona była zatrudniona poza rolnictwem w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie Handlu (...)

w S. na stanowisku sprzedawcy. Była wówczas zameldowana na pobyt stały w miejscowości T.. Do momentu zawarcia związku małżeńskiego, co miało miejsce w dniu(...), ubezpieczona mieszkała z rodzicami J. i H. G., codziennie dojeżdżając do pracy w S.. Dojazd z miejsca zamieszkania w miejscowości T. do pracy w S. zajmował jej około 30 minut.

Rodzice ubezpieczonej prowadzili gospodarstwo rolne o powierzchni około 10,47 ha. Utrzymywali się tylko z pracy w tym gospodarstwie. Hodowali krowy, cielaki, trzodę chlewną, uprawiali zboże, len, ziemniaki, buraki. W okresie zatrudnienia od lutego 1979 r. do czerwca 1981 r. ubezpieczona pracowała w gospodarstwie rolnym prowadzonym przez jej rodziców. Rano i wieczorem wykonywała czynności przy obrządki, przygotowywała paszę dla zwierząt, pomagała przy sianokosach, żniwach, pracach polowych, przy zbiorze lnu. Praca w gospodarstwie rolnym rodziców zajmowała jej ponad 4 godziny dziennie. Starsza siostra ubezpieczonej w (...) wyszła za mąż, przeprowadziła się do męża i od tego czasu prowadziła własne gospodarstwo rolne. Młodszy o 3 lata brat ubezpieczonej w spornym okresie uczęszczał do szkoły w S.. Ubezpieczona pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców do momentu zawarcia związku małżeńskiego w (...), następnie przeprowadziła się do męża i rozpoczęła prowadzenie własnego gospodarstwa rolnego.

W październiku 2015 r. ubezpieczona zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej, przekazując gospodarstwo rolne w drodze darowizny synom J. I. i P. I..

W oparciu o poczynione ustalenia Sąd Okręgowy uwzględnił odwołanie.

Zgodnie z treścią art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2015r., poz. 704 j.t.) emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu rolnikowi, który spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek 55 lat, jeśli jest kobietą, podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 30 lat i zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej. Stosownie do treści art. 20 ust. 1 pkt 2 w/w ustawy do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 zalicza się okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16-ego roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r. Przepis art. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników zawiera definiuje pojęcia domownika, czyli osoby bliskiej rolnikowi, która ukończyła 16 lat, pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa rolnego albo w bliskim sąsiedztwie, stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy.

W ocenie Sądu Okręgowego brak podstaw do niezaliczenia wnioskodawczyni okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 1 lutego 1979 do 19 czerwca 1981r. (tj. 2 lata, 4 miesiące i 18 dni) z uwagi na zatrudnienie w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie Handlu (...) w S.. Bezsporne jest, że w tym okresie B. I. pracowała zawodowo, a także mieszkała z rodzicami

w miejscowości T., prowadziła z nimi wspólne gospodarstwo domowe i wykonywała czynności gospodarskie. Z zeznań świadków i ubezpieczonej, którym Sąd dał wiarę w całości, wynika, że praca wnioskodawczyni w gospodarstwie rolnym

rodziców w spornym okresie od 1 lutego 1979 r. do 19 czerwca 1981 r., pomimo zatrudnienia w S., wynosiła co najmniej 4 godziny dziennie.

Sąd Okręgowy zważył, że należy powyższy okres zaliczyć uzupełniająco do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 2 pkt 2 cyt. ustawy.

W konsekwencji ubezpieczona spełniła warunek posiadania 30 lat podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu.

W ocenie Sądu Okręgowego skoro istnieje możliwość zaliczenia okresu pracy w gospodarstwie rolnym, w myśl art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy, uczniowi, który po ukończeniu 16-tego roku życia uczy się i pracuje w gospodarstwie rolnym rodziców, to tak samo istnieje możliwość zaliczenia tego okresu osobie pracującej zawodowo, jeżeli wykaże, że praca w gospodarstwie rolnym rodziców zajmowała jej co najmniej 4 godziny dziennie. Co więcej w odniesieniu do ubezpieczonej urodzonej po 1948 roku emerytura pracownicza z ZUS nie jest uzależniona od ilości okresów składkowych i nieskładkowych, lecz związana tylko z kwotą składek na ubezpieczenie emerytalne zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonej, kapitałem początkowym i kwotą środków zewidencjonowanych na subkoncie. Okres pracy zawodowej ubezpieczonej od 1979 roku do 1981 roku nie wyklucza zaliczenia powyższego okresu również jako okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców przed 1 stycznia 1983r.

Po uwzględnieniu spornego okresu, ubezpieczona wykazała 30 lat ubezpieczenia emerytalno-rentowego i spełnia wszystkie przesłanki do przyznania jej prawa do emerytury rolniczej (w dniu (...)ukończyła 55 lat, a w październiku 2015 r. zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej).

Z tych względów i na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję.

Apelację od powyższego wyroku złożył pozwany organ rentowy zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

1) naruszenie prawa materialnego tj. art. 19 ust. 2 pkt 2 w zw. z art. 20 ust. 1 pkt 2 cyt. ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników przez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na zaliczeniu do okresów ubezpieczenia emerytalno-rentowego okresu od 1 lutego 1979 r. do 19 czerwca 1981 r. jako pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, pokrywającego się z okresem zatrudnienia;

2) naruszenie prawa materialnego tj. art. 1 i art. 2 ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz. U. Nr 32, poz. 140) przez ich niezastosowanie tj. pominięcie obowiązku opłacania składek;

1) naruszenie prawa procesowego tj. art. 232 k.p.c. polegające na niewyjaśnieniu wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy przez pominięcie okoliczności, że za okres od 1 lutego 1979 r. do 19 czerwca 1981 r. za odwołującą nie zostały opłacone składki na ubezpieczenie rolnicze i okres ten nie może być wliczony do okresu podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu rolników.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania bądź uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Apelujący wywodził, że w spornym okresie domownik nie podlegał ubezpieczeniu rolniczemu w związku z brakiem regulacji prawnych. Sąd winien zastosować definicję domownika określoną w treści art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz. U. z 1989 r. Nr 24 tekst jedn.), która stanowi, że za domownika uważa się członków rodziny rolnika i inne osoby pracujące w gospodarstwie rolnym, jeżeli pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem, ukończyły 16 lat, nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na podstawie innych przepisów, a ponadto praca w gospodarstwie rolnym stanowi ich główne źródło utrzymania. W spornym okresie wnioskodawczyni była zatrudniona w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie Handlu (...) w S. i z tego tytułu były odprowadzane składki.

W świetle art. 20 ust. 1 cyt. ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie ma podstaw do uwzględnienia do emerytury rolniczej okresów zatrudnienia poza rolnictwem. Wnioskodawczyni nie opłacał składek na ubezpieczenie

społeczne rolników w powyższym okresie, zatem okres ten nie może być uwzględniony przy ustalaniu prawa do emerytury rolniczej.

Z tych względów pozwany uznawał apelację za uzasadnioną.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja organu rentowego jest uzasadniona. Sąd Okręgowy dopuścił się naruszenia prawa materialnego wskazanego w apelacji tj. art. 19 ust. 2 pkt 2 w zw.

z art. 20 ust. 1 pkt 2 cyt. ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Wnioskodawczyni urodzona po dniu 31 grudnia 1948 r. ubiega się o emeryturę rolniczą, zatem zgodnie z treścią art. 19 ust. 2 cyt. ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników musi spełniać następujące warunki: ukończenie 55 lat, podleganie ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 30 lat oraz zaprzestanie prowadzenia działalności rolniczej. Z uwagi na datę urodzenia

((...)) do okresu podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu nie można zaliczyć wnioskodawczyni okresów zatrudnienia poza rolnictwem – art. 20 ust. 3 cyt. ustawy.

Sporna w niniejszej sprawie pozostaje okoliczność czy w przypadku skarżącej możliwe jest zastosowanie art. 20 ust. 1 pkt 2 cyt. ustawy tj. potraktowanie okresu od 1 lutego 1979 r. do 19 czerwca 1981 r. jako pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16. roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r., w sytuacji gdy jednocześnie pozostawała w zatrudnieniu w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie Handlu (...) w S..

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy błędnie zaliczył powyższy okres do okresu podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu.

Po pierwsze doświadczenie życiowe wskazuje, że nie jest możliwe aby wnioskodawczyni, dojeżdżająca do pracy, wykonywała w pełnym wymiarze czasu pracy swoją pracę zawodową i jednocześnie pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców tak jak domownik. Dojazd do zakładu pracy, wraz z przygotowaniem się do pracy i czas odpoczynku, posiłku po pracy oraz 8 godzin pracy (w sumie co najmniej 10 godzin) uniemożliwiał wykonywanie pracy w gospodarstwie rolnym w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie. Z zeznań świadków S. G. i A. K. wynika, że wnioskodawczyni „pomagała” w gospodarstwie rolnym

i w istocie do tego sprowadzały się wykonywane przez nią czynności. Pomoc

w pracach w gospodarstwie nie jest tożsama z pracą. W przypadku pracy

w gospodarstwie rolnym wymagana jest też gotowość do jej podjęcia w każdym czasie, co w przypadku wnioskodawczyni, z uwagi na zatrudnienie, nie było możliwe. Tymczasem pomoc jest świadczona doraźnie, zależnie od potrzeb i czasu, jakim dysponuje osoba zamieszkująca w gospodarstwie rolnym.

Po drugie pracę, o jakiej stanowi art. 20 ust. 1 pkt 2 cyt. ustawy należy traktować tak jak pracę domownika. W spornym okresie nie obowiązywały przepisy definiujące domownika ani obejmujące go ubezpieczeniem rolniczym, dlatego należałoby zastosować przepisy najbliższe okresowi, wskazanemu przez wnioskodawczynię tj. przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz. U. z 1989 r. Nr 24 tekst jedn.). Według art. 2 pkt 2 tej ustawy za domownika uważa się członków rodziny rolnika i inne osoby pracujące w gospodarstwie rolnym, jeżeli pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem, ukończyły 16 lat, nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na podstawie innych przepisów, a ponadto praca w gospodarstwie rolnym stanowi ich główne źródło utrzymania. Wnioskodawczyni podlegała wówczas innemu ubezpieczeniu społecznemu w związku z wykonywaniem zatrudnienia

w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie Handlu (...) w S.. Prace wykonywane w gospodarstwie rolnym w ramach pomocy rodzicom nie stanowiły jej głównego źródła utrzymania.

Sąd Apelacyjny podziela pogląd, że pozostawanie w stosunku pracy

i podleganie z tego tytułu ubezpieczeniu społecznemu wyłącza możliwość zaliczenia równoległego okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców do rolniczego stażu ubezpieczeniowego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 31 lipca 2013 r. III AUa 1513/12).

Również obowiązująca obecnie definicja domownika nie pozwalałaby na zaliczenie wnioskodawczyni spornego okresu pracy do okresu podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu. W świetle art. 6 ust. 1 pkt 2 cyt. ustawy ilekroć w ustawie jest mowa o domowniku - rozumie się osobę bliską rolnikowi, która ukończyła 16 lat, pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa rolnego albo w bliskim sąsiedztwie, stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy. Ustawodawca kładzie nacisk na „stałość” pracy w gospodarstwie rolnym, która to przesłanka w przypadku wnioskodawczyni nie była spełniona, z uwagi na zatrudnienie poza rolnictwem i dojazdy do pracy. Ponadto z mocy art. 16 ust. 3 cyt. ustawy nie podlega ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu domownik, jeżeli podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu – np. z tytułu stosunku pracy.

Odnoszenie się przez Sąd Okręgowy do orzecznictwa sądów powszechnych, dotyczącego uczniów i możliwości zaliczenia ich pracy w gospodarstwie rolnym do ubezpieczeniowego stażu rolniczego nie przystaje do stanu faktycznego sprawy, już choćby z tego względu, że jedynym źródłem utrzymania ucznia pozostawało gospodarstwo rolne.

W ocenie Sądu Apelacyjnego wnioskodawczyni nie spełniła przesłanki podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 30 lat, zatem nie nabyła prawa do emerytury rolniczej.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na mocy art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.